

V. Szakasz. *

Aprilisnek 13-ik napján, mikor munkához fogtam, reggel nyolcz órakor hallám ablakom alatt a Leopold herczeg regementjét trombitálva Bécsből a bavidriai háborúba kibállagni; mely fegyveres seregben egy testvérem és egy barátom, (ezek Bessenyei Sándor és Barcsai Abrahám voltak), mint kapitányok elhagytak. A bátyám ablakom alá lovaqlott s tőlem egy szóval utolsó búcsút vett.

Én pedig utánok sóhajtok magamban:

Ilyen hát sorsa a halandóságnak! . . . Ah! boldogtalan élet; szeretettel, barátsággal, származással összekötöz a természet sok szíveket, melyeket csak azért láttatik édesgetni egy részről, hogy őket másfelül szerencsétlenségeivel sanyargathassa. Elmentek barátim, embeitársaitokat természetetek ellen pusztítani, mert mindkettőtöknek szelíd szívetek van és csak becületből, kötelességből, de soha dicsőségből nem fogtok pusztítani. Elöttem mentek. A városnak értetek sóhajtó népe seregel vitézeitek körül; zokogják sorso-
tokat, sírnak eltávozástokon: mert városiak s szelíd szívűek, keseregnek szerencsétlenségteken; életet, dicsőséget kívánnak számotokra, esdeknek reátok; ti pedig lassú léptetésekkel, csendes nézéseketek hol se-

* *A Holmi* (Bécs. 1779.) XXVI. része; de mint az összehasonlításból kiténik, későbbi pótlásokkal.

regetekre fordítván, hol városunk formáján hordozván, búcsúztok titkos és néma zokogások közt azon helyektől, hol az emberi édes dolgokat, ifjúságtoknak karjain repdesvén, ismerni tanúltátok. Lármás trombitátoknak hirtelen kifúvallott hangja megrettenti a magánosságban értetek sóhajtó szíveket. Mennek már, így fohászcodik az érzés, nézzük, hogy mennek. Ingadoztok az úton csendes menéstekkel, ha trombitátok, fúvó muzsikátok elhallgatnak, lovaitok lábai vervén a földet, szomorú zúgással töltik el a hallást; ti pedig mindég haladván, a könyvező nézésnek határiban szüntelen kisebbedtek. Csak múltok, csak homályosodtok, csak fárasztjátok a reátok függesztett szemeket, csak szorítjátok belső részeinket; végre köddé, füstté, setétséggé váltok látásunk előtt a messziségben, és szívünket könyveiben elsüllyesztitek: mert míg láthatunk benneteket, addig a merő nézés gátot vét keservünek, de mikor elfordulunk tőletek, azonnal kiönti feldagadt könyveinek özönét, Titkos keserőséggel sietünk a helyekre, merre elmentetek, hogy legalább nyomaitokat láthatván, keservünket vagy kicsinyíthessük, vagy nevelhessük. Mert úgy tetszik ilyenkor, mintha a szív csak abban találhatná egyetlen egy gyönyörűségét, ha fájdalmát öregbítheti. Itt vagytok, lehetetlen, hogy elmentetek volna; így beszélünk magunkhoz. . . . ma estve együtt leszünk, mulatni fogunk. A keserves szív reménységgel erőszakosan megrészegeti magát, és látásunk ellen megtagadja eltávozástokat, tobzódik vakmerőségében; de meddig tart? Csak azért cselekszi ezt, hogy általa kettőztetett keserőségebe annál nagyobb erővel, sebességgel dülhessen. Elsüllyed a zokogó tengerbe — — alá száll, hol oly sokáig mulat, hogy mikor újra felveti magát, úgy érezzük, mintha

egész elfúlásához már csak egy lehelésnyire lett volna.

Valyon hát ti mit éreztek? Tudom foly szívetek csendes keservetekben. — — Hányszor tekintetek vissza e széles városra, mely édes nyájasságaitoknak fészke volt? Minden isméretes bokor, árok, fa, hegy vagy út, melyekhez eljuttok, megújítja tartományainktul való búcsúzástokat, ezeket is érzékenységre hoznátok, ha lehetne, hogy tőlök való eltávozástokat legalább tudhatnák. Városunknak füstös tornyaira visszaneztek, melyek közt porral elegyedett csendes ködök boronganak; — — ott, így sóhajtotok titkos mosolygó keserűséggel, ott azon homályosság alatt, hol tornyoknak derekai látszatnak setéten felnyúlva állani, ott nyájaskodtunk volt mi a barátságának, ifjúságának s békességnek karjain szobákban, kertekben, szigetekben. . . . Dunának erdős, kies partjain, magas bástyákon, melyeket a sétáló nyájas asszonyi nem annyira ellepett, járkáltunk alá s fel, vígadva, beszélve, örülve, érezve. — — Így édesgetitek keserveteket; de végre a néma keserűség megnyomja szíveteket és akkor szemiteket földnek szegezvén, magatokat felejtve haladtok útatokon. Külső érzéseitek * elfogynak, mozgó bálványokká lesztek . . . Szívetek szüntelen foly, úgy hogy utánatok elhintett fájdalmatokon talán felnyomozhatnáalak benneteket, a földnek utolsó határáig is

Menjetek, ha már úgy végezték az egek
Hogy véletek egymást öljék az emberek,
Állítsátok rendbe a dülő sereget,
Kövessétek vakon a végezéseket.
Szúrjátok kebelét ember-nemeteknek,
Vágjátok fonalát e kínos életnek.

* *A Holmi* 232. lapján sajtóhibából: „réseitek.“

A kék egek alá szálljatok mezőkbe,
Lappangjatok széllyel a setét erdőkbe.
Hozzatok ágyúkat sorotok fejéhez,
S ragaszszatok tüzet az Isten egéhez.
Hadd menydörögjenek öldöklő érczetek,
Hadd pusztúljon véle harczoló népetek.
Döbörgő lármával töltsétek bé földünk,
Vágjátok, üzzétek elrettent életünk.
Szívjatok haragot szelíd szívetekhez,
S verjete dühösen ellenségeitekhez.
Lapos térségeken e sok ezer ember
Mérföldekre nyúlik, majd széllyel úgy hever,
Tüzet, menyköt, dörgést szór ki kebelébül,
Halált és rettegést eresztvén kezébül
Ha felkél lárámára és rendbe megállhat,
Melylyel a szem benne kőfalakat láthat.

Ti pedig éljete és emlékezzete azon szívrül
bennem, mely léteteknek megmaradását az életnek
kútfejétül kérvén, fájdalmaitokat, örömeiteket véletek
együtt érzi, s benneteket karjai közzé visszakíván.

